

Anna Šochová

Studna pravdy

Hluboko v poušti, stranou ode všech cest, ukrývá se studna pravdy. Vítr povívá několika trsy polosuché trávy, blízko nestojí žádné obydlí. Kdysi tu býval kvetoucí kraj s několika vesnicemi, kam směřovalo mnoho poutníků. Celý svět věděl, že doušek ze zázračné studny přinese odpověď na každou otázku. Pouze místní ke studni příliš často nechodili. Věděli, že pravda sama o sobě nepovznáší, že umí být bolavá a hořká. Jednou přece jen přišla ke studni dívka z blízké vesnice.

„Studno plná pravd, pověz mi, prosím, co musím udělat, abych našla štěstí? Jsem chudá, nemám víc, než tyhle šaty.“

Sotva dívka polkla doušek, voda ve studni zašuměla:

„Nejsi tak chudá, jak tvrdíš. Zapomnělas na svoje ruce. Vyčarují oheň, navaří a napečou dostatek jídla takřka z ničeho. Utiší bolest těla, když vyléčí rány, zmírní bolesti duše, když pohladí. Dokážou také působit bolest, jestliže se potřebuješ bránit. Zhotoví látku, ušijí šaty, provedou člověka celým životem. Jsou mocné a kouzelné, ty tvoje zdánlivě křehké a útlé ručky! A co tvůj dech? Zchladíš jím horké a zahřeješ, co prokřehlo. Když zazní tvůj hlas, i ptáci užasle zmlknou.“

Dívka si zamyšleně sedla do stínu vysokého stromu. Po dlouhé chvíli se vrátila, znovu nabrala vody, napila se a zeptala podruhé:

„Studno pravdy, opravdu chápu, že jsem bohatší, než jsem si myslela. Přesto nemám o mnoho víc, než jiné dívky z vesnice. Nikdy jsem jim nezáviděla šperky ani nepočítala majetek, přesto všechny stále naříkají na svůj těžký úděl a nedostatek. Cožpak se od tebe žádná nedozvěděla to, co já?“

Voda ve studni zašuměla hlasitěji, téměř, jako by se smála.

„Kdy se která dívka nebo žena ptala? Cožpak se u vás ve vsi nevypráví, že málokdo snese pravdu? Jsi první dívka po staletích, která za mnou přišla. Jen muži stále hledají pravdu a odjakživa u mne vyzvídají. Moudré ženy sem nechodí, protože pravdu nosí ve svém nitru, všechny ostatní se schovávají za mužská záda. Je pro ně jistější žít podle určení druhých. Možná sama netušíš, jak statečná jsi. Lidé jako ty nesou břímě celého světa.“

Dívka poděkovala. V hlavě jí vířilo tisíc dalších otázek, ale věděla, že studny se smí ptát pouze třikrát. Moudrý člověk neplýtvá zázraky. Dívka se zahalila do závoje a otočila k domovu.

Na prašné cestě se objevil jezdec. Hnal koně tryskem, jako kdyby na tom, co se tu může dozvědět, závisel jeho život. Dívka ustoupila na kraj cesty, ale zadul vítr. Závoj se prudce zvedl, odlétl a omotal se jezdcovi kolem krku. Ten zastavil koně a dívce závoj vrátil. Na krátký okamžik si pohlédli do očí.

Jezdec byl mladý, podle šatů bohatý, v zaprášené tváři svítily rozzářené oči a milý úsměv. Dívka sklopila zrak, tiše poděkovala a spěchala svou cestou, jak se sluší. V těch časech nebylo správné, aby se dívka setkala s mužem o samotě. Jezdec se za ní dlouho díval, jako by zapomněl na svůj úkol. Jen nerad se otočil ke stromům, pod kterými byla studna. Také on se totiž přišel napít a ptát po pravdě, určující jeho život. Když konečně polkl doušek vody, studna zaševalila:

„Tvému osudu žádná pravda nepomůže, když ses právě zamiloval.“

Mladík se zarazil, ale najednou výskl, vyskočil na koně a se smíchem jel za dívkou. Dohnal ji ještě před vesnicí.

„Krásná dívko, jak se jmenuješ? Jediným pohledem ses zmocnila mého srdce. Podej mi ruku a buď mojí ženou!“

Dívka však o krok ustoupila, přitáhla si závoj na tváři, až jí sotva oči koukaly, a odpověděla:

„Jsem z chudé rodiny, pane. Mám jen svou hrdost a čest. Ptej se mých rodičů, jak žádají zvyky i právo.“

„Nač se zdržovat? Jsem synem krále! Moje přání i horou pohne!“

„Čím blíže stojíš trůnu, pane, tím více máš zákony a zvyky ctít. Pokud nejsou dobré, změň je, ale zbytečně neporušuj.“

Princ chvíli mlčel. Potom seskočil z koně a dívce se uklonil.

„Jsi nejen krásná, ale také moudrá. Můj otec rád uslyší o našem setkání. Pověz mi, prosím, do kterého domu mám poslat vyjednavče a dary, jak velí staré zvyky.“

I stalo se všecičko právě tak, jak se slušelo a jak velely staré zvyky. Celý kraj se veselil na slavných svatbách a zvěst o moudré princově nevěstě letěla zemí. I král byl spokojen, jak jeho divokého syna mírní jemná ženská ruka a když nadešel vhodný čas, svěřil mu vládu.

*

Přešla léta, nový král s královnou zestárli. Život jim přinesl dobré i zlé. Měli několik dětí, ale nemoc jim vzala jedno po druhém. Zbyl jediný, poslední syn, ještě divočejší a nezkrotný, než býval kdysi otec. Sotva dospěl, začal snít o vlastní moci a vládě. Znal pověsti o studni a o tom, jak spojila životy jeho rodičů. Jistě i na něho čeká, aby mu prozradila skvělou budoucnost! Princ se nejdříve zeptal otce, kdy je dobré vydat se za pravdou. Otec se radostně zasmál a poplácal syna po rameni:

„Jistě je dobrý každý čas, kdy jsou u studny dívky a vane vítr.“

Princ se zeptal matky. Ta syna objala a smutně zavrtěla hlavou:

„Jdi bez ptaní, pokud tě otázka trápí a mučí nebo nedovolí spát. Ještě je pro tebe brzy, synu můj. Jdi však, musíš-li, a vezmi si na pomoc všechnu sílu, která ti pomůže pravdu unést. Pravda není kůň, tu nezkrotíš a neosedláš.“

Princ mávnul rukou.

„Žádné strachy! Matko, pročpak se nezasměješ jako otec? Copak nevíš nic o mé síle? Vždyť jsou to všechno jen staré pověry, vyprávěnky pro dlouhé večery. Vyjedu hned a dokážu ti to!“

Ani nečekal na matčinu odpověď. Nezadržela ho, protože věděla, jak by to bylo marné. Princ si po smrti sourozenců zvykl prosadit všechno, co chtěl, a otec se v něm jen viděl. Ne nadarmo se však matka o synovo břímě pravdy bála: jako černý mrak se po několika týdnech mlčení náhle zvedlo divoké vojsko, rozmetalo všechna obydlí v královnině rodném kraji, spálilo na uhel všechno živé, aby ani vzpomínka na studnu nezůstala. Král rychle postavil vojsko a vyjel proti synovi, ale černý mrak zrady smetl i jeho. Když nový král vstoupil do rodného paláce, matku v něm už nenalezl.

Mladý král dal po staré královně pátrat a pod trestem smrti zakázal poskytnout jí přístřeší, jediné sousto jídla nebo hlt vody. Každý, kdo přežil válečnou smrt, krčil se ustrašeně ve svém domě a marně přemýšlel, co tak strašného se muselo stát, který zlý duch se zmocnil duše jejich panovníka. Marně mladý ukrutník pátral, hrozil a dokonce bohatou odměnu sliboval: královna zmizela jako dým.

Nikoho nenapadlo, že královna prchá přímo do náruče smrti, do rodného kraje. Dokud mohla, jela na koni, potom převlečena za starou žebračku klopýtala spáleništěm. Cestu hledala v noci podle hvězd, ve dne podle slunce a hor na obzoru. Z dětství znala mnohé způsoby, kterak v pustině utišit hlad a za chladných nocí získat vodu. Srdce jí však těžklo každým krokem,

slzami smývala popel, který jí vítr vmetal do tváří místo prachu. Žádná zvířata, žádní lidé, jen supi nad ohořelými zbytky těl.

Konečně došla cíle. Dříve mohutné stromy viděla vypálené až do kořenů, studna byla zasypaná. Královna poklekla a holýma rukama začala studnu odkrývat. Pracovala, dokud nepadla vyčerpáním. Usnula a do snu jí vstoupil duch pramene, který dříve plníval studnu pravdou na každou otázku.

„Pověz ženo, proč rušíš můj klid? Přišla sis pro třetí odpověď?“

Královna ve snu zaplakala. Padla před duchem tváří do písku.

„Přišla jsem odčinit synovu vinu, ó mocný duchu. Třebaže jsem tušila, že je na poznání pravdy nezralý, nezabránila jsem mu v cestě.“

„Marná byla tvoje cesta, ženo. Dospělé děti musejí své viny nést samy za sebe.“

„Přesto se stále ptám, proč jsem zavírala oči, proč nechtěla vidět synovu slabost. Příliš spokojeně jsem uvěřila zkazkám o jeho podobě s otcem, o tom, jak můj muž kdysi býval prudký a nerozvážný. Vzpomenu-li však na naše první setkání, tehdejší mladík ctil svého otce a pouhé slůvko stačilo, aby vzpomněl, co je správné.“

„Bylo to vaše jediné dítě, ženo. Tři vám zemřely, než tenhle začal chodit. Můžeš třeba sto let hledat chybu, osudný okamžik, nikdy jej přesně neurčíš. Měl kolem sebe také pochlebníky, své přátele... Já ti nijak nepomohu. Odcházím z tohoto světa, neboť všechna moje kouzla nestačí na vzkříšení pramene.“

Královna zvedla svou stále krásnou tvář s očima téměř osleplýma pláčem nad hrůzami, které její syn způsobil, a pravila pevným hlasem:

„Připomněl jsi mi právo třetí otázky, mocný duchu. Nemůžeš-li mi dát doušek vody, žádám, abys přijal moje srdce. Snad skrývá dost pravdy pro všechny příští otázky potřebných. Jeho bolest snad zároveň ukáže lepší směr tomu, komu by pýcha jeho vlastní srdce chtěla zatvrdit.“

Pohlédl duch pramene do srdce královny a uviděl v něm mnohou moudrost, bolest, trápení, úzkost, ale také lásku, štěstí a volnost, jak náleží veškerým tvářím pravdy. Vzal tedy královnino srdce do dlaní a ponořil hluboko do písku. Vytryskl nový pramen, který svlačil přeživší kořínky trav a kraj se opět zazelenal novou nadějí.

Přišli sem noví lidé, přivedli dobytek, začali obdělávat půdu. Nalezli studnu a brzy pochopili, jak je zázračná. Naučili se ji však ukrývat před těmi, kdo jsou jakékoliv pravdy nehodní. Říká se, že těmto strážcům studny sám duch dávné královny dodnes přináší varování.

Co se stalo s mladíkem, který hodlal pravdu zničit a zprovodit ze světa? To nikdo neví. Písek v poušti dávno zavál každou zmínku o něm a jeho životě, jako by nikdy ani nebyl. Zapomnění a bezvýznamnost totiž završily jeho osud právě tak, jak kdysi zněla pravda, kterou neunesl. Pravda o jeho marných snech o slávě.

X X X